

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

245

Ekonomia

pod redakcją
Jerzego Sokołowskiego
Magdaleny Rękas
Grażyny Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Tomasz Bernat, Waclaw Jarmołowicz, Elżbieta Kryńska,
Andrzej Miszczuk, Marzanna Poniatowicz, Stanisław Swadźba,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Dorota Pitulec

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-205-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Ocena stanu kapitału intelektualnego przedsiębiorstw Podkarpacia na podstawie wyników badań empirycznych.....	13
Jan Borowiec: Wahania cykliczne a zmiany realnego efektywnego kursu walutowego w strefie euro.....	23
Katarzyna Czech: Ewolucja realizacji zrównoważonego rozwoju w Polsce	34
Karolina Drela: Utrata pracy w XXI wieku.....	44
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Kontrowersje wokół metod pomiaru stabilności wzrostu gospodarczego.....	55
Malgorzata Gasz: Działania stabilizujące gospodarkę Unii Europejskiej w warunkach kryzysu finansów publicznych.....	65
Łukasz Goczek: Porównanie skuteczności polityki fiskalnej i monetarnej na panelowej próbie wektorowo-autoregresyjnej.....	77
Alina Gorczyńska, Danuta Szwajca: Dekoniunktura gospodarcza a restrukturyzacja naprawcza przedsiębiorstwa.....	88
Beata Guziejewska: Kredyty zagrożone i rezerwy celowe na tle ogólnej sytuacji w sektorze bankowym w latach 2008-2010.....	98
Anna Horodecka: Rola prądów filozoficznych w kształtowaniu metodologii nauk ekonomicznych.....	110
Robert Huterski: Wybrane aspekty quasi-fiskalnej działalności Systemu Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych.....	120
Marcin Idzik: Zastosowanie gradacyjnego modelu w analizie zaufania do banków i innych instytucji finansowych w Polsce.....	129
Michał Jurek: Koncepcje monetarne D.H. Robertsona i ich wykorzystanie do analizy ilościowej i dochodowej teorii pieniądza.....	139
Tomasz Kacprzak: Bezpieczeństwo pracy a bezpieczeństwo zatrudnienia w Polsce w kontekście <i>flexicurity</i>	148
Marcin Kalinowski: Krytyka korporatywizmu z perspektywy nowej ekonomii politycznej.....	160
Dariusz Kielczewski: Koncepcja ekonomii zrównoważonego rozwoju.....	170
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: Taksonomiczne ujęcie sytuacji makroekonomicznej państw Unii Europejskiej w latach 2001, 2005 I 2009.....	179
Aldona Klimkiewicz: Konsekwencje podwyższenia wieku emerytalnego kobiet dla rynku pracy.....	191

Ryszard Kowalski: Liberalne państwo dobrobytu wobec najsłabszych grup społecznych.....	201
Sylwester Kozak: Rola banków w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w Polsce w latach 2002-2010.....	210
Sylwester Kozak: Zmiany w strukturze kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce w latach 2001-2010	222
Jakub Kraciuk: Wpływ światowego kryzysu finansowego z 2008 roku na gospodarkę Niemiec	233
Mirosław Krajewski: Kapitał ludzki w procesie zarządzania wartością przedsiębiorstwa	243
Barbara Kryk: Szanse i zagrożenia zatrudnienia nosicieli wirusa HIV w opinii studentów.....	253
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa bankowego.....	263
Robert Kurek: Asymetria informacji na rynku ubezpieczeniowym	272
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media jako uczestnik procesu informacyjnego w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.....	283
Joanna Latuszek: Globalizacja a nierówności między państwami.....	293
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Działalność innowacyjna polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie województwa łódzkiego	303
Józef Łobocki: Sektor finansowy a kapitał społeczny.....	314
Łukasz Menart: Kluczowe obszary działań menedżera klastra.....	324
Aneta Mikula: Poziom ubóstwa i deprywacji materialnej dzieci w krajach Unii Europejskiej	336
Michał Moszyński: Idee ładu gospodarczego w procesie transformacji systemowej byłej NRD – oczekiwania a rzeczywistość.....	347
Arnold Pabian: Zrównoważona produkcja w gospodarce przyszłości. Perspektywy i bariery rozwoju	357
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtlyk: Efektywność państwowych wyższych szkół zawodowych w latach 2004-2010	367
Iwona Pawlas: Społeczno-ekonomiczny rozwój krajów Unii Europejskiej w świetle badań taksonomicznych.....	377
Renata Pęciak: Działania Jeana-Baptiste’a Saya na rzecz instytucjonalizacji nauki ekonomii	386
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjność w dobie postindustrialnej....	396
Adriana Politał: Efektywność centrów integracji społecznej w zakresie przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu	407
Magdalena Rękas: Ulgi prorodzinne jako element polityki rodzinnej w wybranych krajach Unii Europejskiej	418
Wioleta Samitowska: Ekonomia społeczna wobec wyzwań rynku pracy	432
Anna Skórska: Zmiany sytuacji na polskim rynku pracy jako konsekwencja kryzysu gospodarczo-finansowego.....	443

Grzegorz Sobiecki: Pieniądz doskonały.....	453
Małgorzata Solarz: Wady i zalety mikropożyczek jako narzędzia inkluzji finansowej sprzyjającego wzrostowi dobrobytu	463
Robert Stanisławski: Potrzeby w zakresie rozwoju innowacyjnego małych i średnich przedsiębiorstw nieinnowacyjnych (w świetle badań własnych)	474
Bogusław Stankiewicz: Makroekonomiczny model turystyki medycznej w Polsce – podstawowe uwarunkowania badań.....	486
Dariusz Eligiusz Staszczak: Znaczenie globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego dla zmian światowego systemu ekonomiczno-politycznego.	497
Feliks Marek Stawarczyk: Kryzys na przykładzie Argentyny a ekonomiczne problemy Grecji	507
Stanisław Swadźba: System gospodarczy Polski i Republiki Czeskiej. Analiza porównawcza.....	517
Maciej Szczepankiewicz: Badanie potencjału innowacyjnego studentów	527
Maciej Szumlański: Wzrost kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej	537
Sylwia Talar: Crowdsourcing jako efektywna forma współpracy.....	548
Jacek Tomkiewicz: Strefa euro wobec kryzysu finansowego	558
Magdalena Tusińska: Czy wzrost gospodarek krajów Unii Europejskiej jest inteligentny?	568
Monika Utzig: Zadłużenie gospodarstw domowych w monetarnych instytucjach finansowych.....	579
Monika Walicka: Podatkowe uwarunkowania konkurencyjności małych przedsiębiorstw	590
Grzegorz Wałęga: Społeczno-ekonomiczne determinanty zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce.....	600
Grażyna Węgrzyn: Uwarunkowania ekonomiczne innowacji w sektorze usług.....	611
Anna Wildowicz-Giegiel: Uwarunkowania kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach	622
Sylwia Wiśniewska: Budowa współpracy nauki z gospodarką wyzwaniem dla polityki innowacyjnej państwa	633
Renata Wojciechowska: Problem metody badawczej w ekonomii	643
Jarosław Wojciechowski: Wpływ zaburzenia preferencji czasowej na wysokość bezrobocia równowagi na przykładzie Polski	652
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Efektywność kosztowa aktywnych programów rynku pracy w województwie śląskim w latach 2005-2010 ...	663
Urszula Zagóra-Jonszta: Sektor bankowy w drugiej Rzeczypospolitej	674
Małgorzata Zielenkiewicz: Stopień regulacji publicznej a poziom życia	685
Mariusz Zieliński: Polityka fiskalna a kryzys gospodarczy w wybranych krajach Unii Europejskiej	695

Summaries

Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Assessment of intellectual capital level in enterprises of Podkarpackie Voivodeship based on empirical research results.....	22
Jan Borowiec: Cyclical fluctuations and changes in real effective exchange rate in the euro zone	33
Katarzyna Czech: Evolution of the implementation of sustainable development in Poland	42
Karolina Drela: Job loss in the 21st century	54
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Controversy over the methods of measurement of economic growth sustainability	64
Malgorzata Gasz: Performance management stabilizing European Union in an economic public finance crisis.....	76
Lukasz Goczek: Comparison of the effectiveness of fiscal and monetary policy in a panel vector autoregressive model.....	87
Alina Gorczyńska, Danuta Sz wajca: Economic downturns and repair restructuring of a company	97
Beata Guziejewska: Non-performing loans and dedicated reserves against the general state of banking sector in Poland in 2008-2010.....	109
Anna Horodecka: The influence of philosophical schools on the methodology of economics.....	119
Robert Huterski: Selected aspects of quasi-fiscal activities of the Federal Reserve System of the United States.....	128
Marcin Idzik: The use of a gradation model in the analysis of trust in banks and other financial institutions in Poland.....	138
Michał Jurek: Monetary concepts of D.H. Robertson and their use for the analysis of the quantity and income theory of money	147
Tomasz Kacprzak: Job security and employment security in Poland within the context of flexicurity.....	159
Marcin Kalinowski: The criticism of corporatism from the new political economy perspective	169
Dariusz Kielczewski: Conception of the economics of sustainable development	178
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: A taxonomic view of the European Union states macroeconomic situation in 2001, 2005 and 2009	190
Aldona Klimkiewicz: Consequences of the increase of women's retirement age for the labour market.....	200
Ryszard Kowalski: Liberal welfare state and the most vulnerable social groups	209
Sylwester Kozak: The role of banks in the insurance products distribution in Poland between 2002 and 2010	221

Sylwester Kozak: Changes in the structure of loans to the nonfinancial sector in Poland in 2001-2010.....	232
Jakub Kraciuk: The influence of the world financial crisis of 2008 on the economy of Germany	242
Mirosław Krajewski: Human capital in the process of management of the company's value	252
Barbara Kryk: Chances and threats of employment for carriers of HIV in students' opinion.....	262
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing in the creation of banking company value	271
Robert Kurek: Information asymmetry on the insurance market.....	282
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media as a participant of information process in terms of the knowledge-based economy.....	292
Joanna Latuszek: Globalization and inequality between states	302
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Innovation activity of Polish manufacturing enterprises based on the example of Łódź Voivodeship.....	313
Józef Łobocki: Financial sector and social capital	323
Łukasz Menart: Key areas for cluster manager's activities.....	335
Aneta Mikula: Level of poverty and material deprivation of children in the European Union countries	346
Michał Moszyński: Ideas of economic order in the process of economic transformation of the former GDR – expectations and reality	356
Arnold Pabian: Sustainable production in the economy of future, perspectives and barriers of development	366
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtłyk: Efficiency analysis of state higher vocational schools in 2004-2010	376
Iwona Pawlas: Socio-economic development of European Union economies in the light of taxonomic analysis.....	385
Renata Pęciak: Jean-Baptiste Say's actions for institutionalisation of economics.....	395
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovation in post-industrial era.....	406
Adriana Politaj: Effectiveness of centres of social integration in scope of counteraction of long-term unemployment	417
Magdalena Rękas: Family taxation as an instrument of family policies in selected EU countries	431
Wioleta Samitowska: Social economy towards labour market challenges.....	442
Anna Skórska: The changes on Polish labour market as a result of the economic and financial crisis	452
Grzegorz Sobiecki: The perfect currency	462
Małgorzata Solarz: Advantages and disadvantages of micro-loans as the tool of financial inclusion enhancing wealth growth.....	473
Robert Stanisławski: The needs of SMS sector (no-innovative enterprises) for the innovative development (in the lights of own research)	485

Bogusław Stankiewicz: Macroeconomic model of medical tourism in Poland – basic conditions of research.....	496
Dariusz Eligiusz Staszczak: Importance of the global financial-economic crisis for the world economic-political system changes	506
Feliks Marek Stawarczyk: Crisis on the example of Argentina and the economic problems in Greece	516
Stanisław Swadźba: Economic system of Poland and the Czech Republic. Comparative analysis.....	526
Maciej Szczepankiewicz: Research of student's innovative potential.....	536
Maciej Szumlański: Human capital growth in the European Union.....	547
Sylvia Talar: Crowdsourcing as an effective model of cooperation.....	557
Jacek Tomkiewicz: Euro-zone and the financial crisis	567
Magdalena Tusińska: Is economic growth of the European Union countries smart?.....	578
Monika Utzig: Liabilities of households in monetary financial institutions ...	589
Monika Walicka: Tax impact on competitiveness of small enterprises.....	599
Grzegorz Wałęga: Socio-economic determinants of household debt in Poland	610
Grażyna Węgrzyn: Economic determinants of innovation in the service sector	621
Anna Wildowicz-Giegiel: Conditions of intellectual capital creation in Polish enterprises	632
Sylvia Wiśniewska: Building cooperation between science and business as a challenge for innovation policy of state.....	642
Renata Wojciechowska: Problem of research method in economy.....	651
Jarosław Wojciechowski: Impact of time preferences disturbance on the level of balance unemployment, based on the example of Poland.....	662
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Cost efficiency of active labour market programmes in Silesian Voivodeship in 2005-2010	673
Urszula Zagóra-Jonszta: Banking sector in the Second Republic of Poland	684
Małgorzata Zielenkiewicz: The degree of public regulation and the standard of living.....	694
Mariusz Zieliński: Fiscal policy and economic crisis in selected European Union countries.....	704

Anna Wildowicz-Giegiel

Uniwersytet w Białymstoku

UWARUNKOWANIA KREACJI KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO W POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTWACH

Streszczenie: Współczesne przedsiębiorstwa budują swą przewagę konkurencyjną na fundamencie intelektu. Od umiejętności wykorzystania posiadanych zasobów kapitału intelektualnego, na który składają się indywidualna wiedza, doświadczenie i kreatywność pracowników, a także cała wiedza skodyfikowana, przyjmująca postać kapitału strukturalnego, zależy rozwój przedsiębiorstwa. O potrzebie kreacji kapitału intelektualnego zaczynają coraz częściej zdawać sobie sprawę polskie przedsiębiorstwa włączone w proces globalnej konkurencji. Rozszerzenie potencjału kapitału intelektualnego stanowi dla nich prawdziwe wyzwanie, zważywszy na liczne bariery instytucjonalne hamujące przedsiębiorczość i innowacyjność podmiotów gospodarczych w Polsce. Celem artykułu jest przedstawienie mechanizmu kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach wraz z uwzględnieniem czynników instytucjonalnym, które znacznie utrudniają ten proces.

Słowa kluczowe: kapitał intelektualny, innowacje, determinanty tworzenia wiedzy.

1. Wstęp

Wzrost znaczenia wiedzy i innowacji sprawił, że współcześnie mamy do czynienia z ewolucją poglądów na źródła wartości przedsiębiorstwa. O ile w gospodarce przemysłowej fundamentem wielu przedsiębiorstw były zasoby materialne, będące podstawą produkcji oraz sprzedaży dóbr, o tyle we współczesnej gospodarce post-industrialnej rośnie nieuchronnie znaczenie składników niematerialnych, które nie tylko gwarantują możliwość generowania zysków, lecz przede wszystkim pozwalają na zdobycie przewagi konkurencyjnej w przyszłości. Koncentracja na zasobach niematerialnych, a zwłaszcza na kapitale intelektualnym, wydaje się być ogólnosiową tendencją. Jej wyrazem jest pogłębiająca się różnica między wartością księgową a wartością rynkową firm. Przyczyna tej rozbieżności tkwi właśnie w kapitale intelektualnym. Potwierdzeniem tego może być chociażby fakt, że wartość giełdowa General Motors, jednego z największych pod względem obrotu i posiadanego ma-

jątku przedsiębiorstwa świata, wynosi 10 razy mniej niż firmy Microsoft, bazującej na tworzeniu wiedzy¹.

Ze względu na to, że większość badań wskazuje, że nawet 90% kreowanej wartości w organizacji zawdzięczamy kapitałowi intelektualnemu, zmusza to również polskie przedsiębiorstwa do podjęcia wysiłków na rzecz rozwoju posiadanych zasobów kapitału intelektualnego. Celem artykułu jest spojrzenie na kwestię kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach, ukazaną w świetle istniejących uwarunkowań instytucjonalnych.

2. Kapitał intelektualny jako strategiczny zasób przedsiębiorstwa

Kapitał intelektualny to niewidzialny zasób przedsiębiorstwa, który przynosi wymierne efekty. Z uwagi na bogactwo pojęć i klasyfikacji kapitału intelektualnego dostępnych w literaturze, często o charakterze interdyscyplinarnym, trudno jest wypracować powszechny konsensus odnośnie jego istoty i komponentów. Niezależnie od tego należy jednak przyjąć, że kapitał intelektualny to niezwykle cenny i pożądany zasób umożliwiający prowadzenie i rozwój działalności gospodarczej. Zdaniem L. Edvinssona i M.S. Malone'a, kapitał intelektualny to wiedza, doświadczenie, technologia organizacyjna, stosunki z klientami oraz umiejętności zawodowe. Każdy z tych wymienionych komponentów pozwala firmie na osiągnięcie przewagi konkurencyjnej². Zaznaczyć warto, że większość z tych wymienionych niematerialnych zasobów, może być odnoszone zarówno do jednostki, jak i przedsiębiorstwa. W pierwszym wypadku mamy do czynienia z indywidualnym kapitałem intelektualnym, najczęściej definiowanym jako kapitał ludzki, drugi natomiast odnosi się do przedsiębiorstwa jako całości i nosi nazwę kapitału strukturalnego. Na kapitał strukturalny, będący własnością organizacji, składają się relacje z otoczeniem (kapitał relacyjny) oraz wartości w postaci wiedzy zakorzenionej w produktach, w obszarze procedur, procesów i innowacji³. Do kapitału strukturalnego zalicza się własności intelektualne, bazy danych, procesy zarządzania, kulturę organizacyjną oraz wszelką infrastrukturę techniczną, która wspiera rozwój kapitału ludzkiego. Wielu autorów mówi jednocześnie o istnieniu dodatkowego komponentu kapitału intelektualnego, zwanego kapitałem relacyjnym lub społecznym. Wyodrębnienie tego komponentu wynika z faktu rosnącego znaczenia relacji, jakie nawiązuje firma z różnymi grupami interesariuszy, tj. z klientami, dostawcami, instytucjami finansowymi, władzami lokalnymi⁴. Jednakże na potrzeby niniejszej analizy przyjmuje się za jedną z defini-

¹ W. Kotarba, *Kapitał intelektualny organizacji*, [w:] *Ochrona wiedzy a kapitał intelektualny organizacji* red. W. Kotarba, PWE, Warszawa 2006, s. 14.

² L. Edvinsson, Malone M.S., *Kapitał intelektualny*, PWN, Warszawa 2001, s. 39.

³ A. Syrocka, *Zarządzanie kapitałem intelektualnym we współczesnym przedsiębiorstwie*, [w:] *Zarządzanie w XXI wieku. Koncepcje, trendy, problemy*, Wyższa Szkoła Bankowa, Toruń 2009, s. 333.

⁴ A. Ujwary-Gil, *Kapitał intelektualny – problem interpretacji kluczowych terminów*, „Organizacja i Kierowanie” 2010, nr 2, s. 94.

cji OECD, że kapitał intelektualny stanowi ekonomiczną wartość dwóch kategorii nienamacalnych aktywów przedsiębiorstwa: kapitału organizacyjnego (strukturalnego) i kapitału ludzkiego. Każdy z tych elementów odgrywa w przedsiębiorstwie niezwykle istotną rolę w procesie budowy przewagi konkurencyjnej. Zasoby kapitału intelektualnego mogą się przyczyniać do tworzenia takich efektów w organizacji, jak⁵:

- zwiększenie produktywności poprzez zmniejszenie różnych kategorii kosztów,
- zwiększenie sprzedaży dzięki wyższym cenom, lepszej jakości, silniejszej marce, większej funkcjonalności produktu,
- stworzenie barier wejścia bądź mobilności przez zwiększenie wymogów inwestycyjnych dla konkurentów, lojalności klientów,
- poprawa konkurencyjności dzięki zwiększeniu wartości innych aktywów (nowocześniejsze maszyny oparte na patentach zwiększają wydajność pracy i przyczyniają się do wzrostu satysfakcji klientów, polepszając zarazem wizerunek marki),
- dostarczenie firmie możliwości wyboru różnych sposobów działania za sprawą silnej marki oraz lojalności klientów.

Biorąc pod uwagę fakt, że we współczesnej gospodarce coraz bardziej istotne stają się innowacyjność, szybkość i elastyczność działania w odpowiedzi na zmieniające się warunki otoczenia konkurencyjnego, o wartości przedsiębiorstwa decydują głównie umiejętności generowania i wykorzystywania wiedzy. Powyższe spostrzeżenie pozwala tym samym na stwierdzenie, iż od umiejętnego wykorzystania posiadanych zasobów kapitału intelektualnego, które mają znaczenie strategiczne w rozwoju przedsiębiorstwa, zależy jego konkurencyjność na rynku.

3. Zasoby kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach

Zakumulowane zasoby kapitału intelektualnego będące w posiadaniu polskich przedsiębiorstw są wynikiem inwestycji podejmowanych w tych obszarze na rzecz rozwoju poszczególnych jego komponentów, takich jak kapitał ludzki i strukturalny. Warto w tym kontekście przyjrzeć się wobec tego w pierwszej kolejności zasobom kapitału ludzkiego, gdyż to człowiek jest podstawowym kreatorem i nośnikiem postępu technicznego. Dzięki wiedzy pracowników, ich kwalifikacjom, doświadczeniu i umiejętnościom możliwe staje się nie tylko tworzenie wiedzy, lecz i efektywna absorpcja wiedzy zewnętrznej.

W polskiej gospodarce od lat obserwuje się wzrost udziału osób z wyższym wykształceniem. Niestety, struktura kształcenia na poziomie wyższym pozostawia wiele do życzenia, gdyż nadal mamy zbyt mały procent absolwentów na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych. Polskim absolwentom brakuje szczególnie zdolności do nabywania nowych umiejętności oraz wiedzy naukowej. Coraz

⁵ G. Urbanek, *Wycena aktywów niematerialnych przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2008, s. 28.

więcej badanych przedsiębiorstw stwierdza, że poważną przeszkodę w ich rozwoju stanowi brak specjalistów, tj. pracowników posiadających dużą wiedzę i kompetencje praktyczne w wyspecjalizowanych obszarach. Przedsiębiorcy wskazują ponadto na poważne słabości potencjalnych pracowników w zakresie tzw. kompetencji społecznych, które wiążą się zazwyczaj z wykształceniem takich nawyków, jak dokładność, rzetelność i odpowiedzialność⁶. Zauważyć trzeba jednocześnie, że mimo rosnącego zapotrzebowania na wysoko wyspecjalizowanych pracowników wiele firm w obliczu kryzysu i trudnej sytuacji na rynkach międzynarodowych zostało jednak zmuszonych do zmniejszenia nakładów na szkolenia pracowników. Szkolenia organizowane przez zakłady pracy stanowią w zasadzie dominującą formę kształcenia ustawicznego w Polsce. Niestety, z dodatku brytyjskiego dziennika Independent – „*European Trends*” z 2010 r. wynika, że pod względem średniej rocznej liczby godzin szkoleniowych pracowników zajęliśmy przedostatnie miejsce wśród krajów UE-27. Ogólnie rzecz biorąc, partycypacja osób dorosłych w wieku 25-64 lata w różnych formach kształcenia ustawicznego w Polsce (5,1%) jest prawie o połowę niższa niż przeciętna unijna⁷, co szczególnie niepokoi, zważywszy na rosnący popyt na wyspecjalizowanych pracowników wiedzy we współczesnej gospodarce.

Kolejnym elementem kapitału intelektualnego są zasoby wiedzy skodyfikowanej w postaci kapitału strukturalnego. Akumulacja zasobów kapitału uzależniona jest w znacznym stopniu od nakładów, jakie ponoszą przedsiębiorstwa na działalność badawczo-rozwojową oraz nowoczesne technologie informacyjne. Udział w finansowaniu nakładów B+R przez sektor polskich przedsiębiorstw wydaje się być niewystarczający. W 2009 r. stanowił on jedynie 27,1%, podczas gdy średnia UE-27 wynosiła prawie 55%, a w przypadku Stanów Zjednoczonych i Japonii odpowiednio: 66,4% oraz 77,7%. Warto podkreślić, że łączna wielkość nakładów sektora prywatnego w Polsce w relacji do PKB osiągnęła w 2009 r. 0,19%, przy średniej unijnej 1,25%⁸. Główną tego przyczyną wydaje się być brak powiązań nauki ze sferą przedsiębiorczości, co wynika m.in. z niewielkiego zainteresowania polskich przedsiębiorstw prowadzeniem prac badawczo-rozwojowych. Niezbyt też korzystnie przedstawia się sytuacja, jeśli chodzi o wielkość nakładów na technologie informacyjne w polskiej gospodarce. Wielkość tych nakładów w relacji do PKB w 2009 r. nie przekroczyła bowiem 2%, przy średniej unijnej na poziomie 2,5%⁹. Chociaż prawie 94% przedsiębiorstw w 2009 r. deklarowało dostęp do Internetu, to poważnym problemem pozostaje nadal dostęp do łączy szerokopasmowych, które posiada je-

⁶ U. Sztandar-Sztanderska, *Kwalifikacje dla potrzeb pracodawców. Raport końcowy*, PKPP Lewiatan, Warszawa 2011 i *Europe 2020. The Employment, Skills and Innovation Agenda*, A World Bank Technical Note, 2011, s. 16.

⁷ *Europe in Figures*, Eurostat Yearbook, Luxemburg 2009, s. 199.

⁸ J. Chojna, *Konkurencyjność polskiej gospodarki w latach 2007-2010 w kontekście dotychczasowej realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015*, Warszawa 2011, s. 24.

⁹ Tamże, s. 30.

dynie 58% przedsiębiorstw. Pod tym względem zajmujemy jedno z ostatnich miejsc wśród krajów UE-27.

Stosunkowo niewielkie nakłady przeznaczane na badania i rozwój oraz nowoczesne technologie informacyjne skutkują tym, że mamy do czynienia z relatywnie małą liczbą patentów, licencji i znaków użytkowych. Patrząc wyłącznie na liczbę polskich zgłoszeń patentowych do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO), należy stwierdzić, że od lat zajmujemy jedno z ostatnich miejsc w UE-27. Wskaźnik ten w 2007 r. wynosił zaledwie 3,82 zgłoszeń patentowych w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców, przy średniej unijnej 116,54. Sytuacja ta nie uległa niestety znaczącej poprawie również w ostatnich latach. Z badań przeprowadzonych w latach 2008-2010 wynika, że jedynie 3,5% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 5,3% z sektora usług dokonało zgłoszeń znaków towarowych. Najmniejszy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych zgłosił wówczas do ochrony wzory użytkowe (odpowiednio 1,0% i 0,3%), a wynalazki tylko 1,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 0,4% usługowych¹⁰.

4. Mechanizm kreacji kapitału intelektualnego

Umiejętność tworzenia wartości wymaga współcześnie posiadania odpowiednich aktywów wiedzy, utożsamianych najczęściej z kapitałem intelektualnym. Zgromadzenie odpowiedniego potencjału kapitału intelektualnego służy budowie wartości rynkowej w perspektywie strategicznej. Ogromne znaczenie w tym procesie ma jednak nie tylko wyłącznie akumulacja rozumiana jako rozszerzanie dotychczasowego potencjału kapitału intelektualnego, głównie poprzez inwestycje, lecz przede wszystkim sprawne zarządzanie tymi składnikami niematerialnymi, które przedsiębiorstwo już posiada. Wnikliwa analiza posiadanego potencjału zasobów wiedzy organizacyjnej niezbędnej na etapie tworzenia, a następnie implementacji strategii rozwoju pozwala niewątpliwie na rekonfigurację i doskonalenie kluczowych kompetencji, skutecznie eliminując przy okazji istniejące słabości w obszarze kapitału intelektualnego. Takie podejście jest zgodne z koncepcją platformy wartości stworzoną przez H.S. Onge'a, Ch. Armstronga, L. Edvinssona i G. Petrasha¹¹. W świetle założeń tej koncepcji wyróżnić można co najmniej trzy komponenty kapitału intelektualnego, tj. kapitał ludzki, kapitał klientów i kapitał organizacyjny, zwany inaczej strukturalnym. Zdaniem tych autorów, ponieważ platforma wartości stanowi część wspólną wszystkich płaszczyzn kapitału intelektualnego danej organizacji, istnieje zatem potrzeba ich harmonijnego współdziałania. Okazuje się mianowicie, że im bardziej

¹⁰ *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008-2010*, GUS, Warszawa 2011, s. 95.

¹¹ D. Szajca, *Zasoby związane z wiedzą – kapitał intelektualny*, [w:] *Potencjał konkurencyjny przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, red. W. Caputa, D. Szajca, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu.pl, Warszawa 2010, s. 98.

harmonijnie one ze sobą funkcjonują, tym większa platforma wartości, czyli wartość finansowa kapitału intelektualnego będącego w dyspozycji przedsiębiorstwa.

Warto zauważyć, że jednym z najważniejszych wyzwań na etapie zarządzania kapitałem intelektualnym przedsiębiorstwa wydaje się być kwestia przekształcenia kapitału ludzkiego w tzw. kapitał strukturalny, który staje się własnością przedsiębiorstwa¹². Aby proces ten przebiegał sprawnie, współczesne przedsiębiorstwo powinno pamiętać o efekcie synergicznym występującym między poszczególnymi komponentami kapitału intelektualnego. W związku z tym szczególnie istotne są relacje z otoczeniem, doskonalenie kluczowych kompetencji czy kształtowanie kultury sprzyjającej innowacyjności i organizacyjnemu uczeniu się. Zaniedbania w tym obszarach znacznie bowiem utrudniają procesy tworzenia nowej wiedzy, którą uznaje się obecnie za podstawowe źródła przewagi konkurencyjnej¹³.

Ze względu na to, że każdy z wyróżnionych komponentów kapitału intelektualnego wpływa na poziom konkurencyjności przedsiębiorstwa, można przyjąć, iż sam proces kreacji kapitału intelektualnego obejmuje co najmniej kilka elementów (rys. 1).

Rys. 1. Mechanizm kreacji kapitału intelektualnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Walczak, *Zarządzanie wiedzą i kreowanie kapitału intelektualnego współczesnego przedsiębiorstwa*, „E-mentor” 2010, nr 2(34).

¹² M. Mroziewski, *Kapitał intelektualny współczesnego przedsiębiorstwa. Koncepcje metody, wartościowania i warunki jego rozwoju*, Difin, Warszawa 2008, s. 46.

¹³ J. Rybicki, B. Pawłowska, *Kapitał intelektualny jako podstawa budowy przewagi konkurencyjnej*, [w:] *Kapitał intelektualny i jego ochrona*, red. E. Okoń-Horodyńska, R. Wisła, Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa 2009, s. 119.

Kluczową rolę w procesie kreacji kapitału intelektualnego odgrywają zarządzanie wiedzą i organizacyjne uczenie się. Stanowią one fundament, dzięki któremu możliwe staje się doskonalenie kluczowych kompetencji oraz niezmiernie ważne, z punktu widzenia interesów współczesnej organizacji, kształtowanie relacji z klientami, kontrahentami, partnerami strategicznymi itp. Są to dwa najważniejsze procesy biznesowe warunkujące kreację kapitału intelektualnego. Podkreślić przy tym należy, że o sprawności procesu kreacji kapitału intelektualnego decyduje w znacznej mierze kultura organizacyjna, która sprzyja kreatywności i innowacyjności, determinując sposób tworzenia i transferu wiedzy w przedsiębiorstwie, a także umożliwiając szybką adaptację do zmian zachodzących w otoczeniu. Wszystkie z wymienionych powyżej działań są inicjowane przez przedsiębiorstwo, które pragnie utrzymać swą pozycję konkurencyjną na rynku, aczkolwiek tworzenie kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwie determinuje również szereg czynników instytucjonalnych, znajdujących się w jego otoczeniu. Związki kapitału intelektualnego z jego otoczeniem pozwalają na pewne spostrzeżenie. Otóż okazuje się, że wyniki przedsiębiorstwa są w rzeczywistości wypadkową¹⁴:

- jakości funkcjonowania zewnętrznych instytucji zajmujących się kształtowaniem wiedzy, umiejętności, postaw i reguł życia społecznego sprzyjających rozwojowi kreatywności i przedsiębiorczości;
- umiejętności menedżerów w zakresie kształtowania kapitału intelektualnego i jego efektywnego wykorzystania razem z zasobami materialnymi przedsiębiorstwa.

Zgodnie z powyższym spostrzeżeniem można przyjąć, że o powodzeniu w procesie kreacji kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwach rozstrzyga w znacznym stopniu jakość instytucji zarówno formalnych, jak i nieformalnych.

5. Otoczenie instytucjonalne a kreacja kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach

Powszechnie wiadomo, że od sprawności procesu komercjalizacji wiedzy zależy osiągnięcie przewag konkurencyjnych, a co za tym idzie – wzrost innowacyjności całej gospodarki. Szczególną rolę do odegrania w tym procesie mają instytucje formalne odpowiedzialne za kreację i dyfuzję wiedzy. Ze względu na to, że wiedza nie stanowi przysłowiowej manny z nieba, lecz jest przedmiotem zinstytucjonalizowanej działalności produkcyjnej, istnieje potrzeba przeanalizowania instytucjonalnych uwarunkowań kreacji kapitału intelektualnego w Polsce.

Ponieważ wśród licznych przeszkód działalności innowacyjnej występują czynniki związane z wiedzą, takie jak brak wykwalifikowanej kadry, utrudniony dostęp do informacji na temat technologii i rynków, a zwłaszcza problemy związane z pozyskaniem partnerów w zakresie działalności innowacyjnej, warto przyjrzeć się im bli-

¹⁴ M. Mroziewski, wyd. cyt., s. 46.

żej celem ich głębszego zrozumienia. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na funkcjonujący w Polsce system innowacyjny, który obejmuje swoim zasięgiem m.in. rozwój nauki i technologii, działalność B+R sektora prywatnego, ośrodków akademickich, a także politykę państwa w zakresie tworzenia nowej wiedzy i innowacji¹⁵. Niestety, niemal żaden ze wskazanych elementów systemu innowacyjnego nie funkcjonuje sprawnie, co zniechęca do kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach, a często wręcz ją uniemożliwia. Wydaje się, iż stworzenie przewagi konkurencyjnej opartej na kapitale intelektualnym wymaga większego zaangażowania ze strony państwa. Chodzi tu nie tylko wyłącznie o zwiększenie publicznych nakładów na naukę i działalność badawczo-rozwojową, ale też o stworzenie odpowiednich rozwiązań instytucjonalnych, które służyłyby wzmocnieniu kreatywności i innowacyjności.

Spośród barier rozwoju kreatywności i innowacyjności wskazuje się najczęściej na takie jak: system edukacji niedostosowany do potrzeb rynku pracy, brak skutecznych mechanizmów wdrażania innowacji w gospodarce, a także słabe kompetencje organizacyjne i zarządcze przedsiębiorców i pracowników czy brak strategii rozwojowych przedsiębiorstw¹⁶. W związku z powyższym kwestią kluczową staje się m.in. stworzenie środowiska przyjaznego przedsiębiorczości, w tym motywacyjna polityka podatkowa zachęcająca do wzrostu prywatnych wydatków na B+R. Oprócz tego można jeszcze wymienić szereg innych, równie istotnych działań podejmowanych przez państwo na rzecz wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, jak np. udzielanie wsparcia finansowego dla firm inwestujących w innowacje i rozwój, pomoc publiczna instytucjom otoczenia biznesu lub tworzenie zachęt dla inwestorów zagranicznych. Ponieważ procesy innowacyjne mają charakter społeczny, powstaje potrzeba zaangażowania się różnych podmiotów i instytucji, a to wymaga wypracowania pewnych zasad współpracy międzysektorowej w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, co jest również jednym z zadań państwa. Ze względu na to, że wiedza staje się najcenniejszym zasobem, szczególnie istotna jest też kwestia ochrony własności intelektualnej, której skuteczność z natury rzeczy wydaje się być ograniczona. Zdaniem D.C. Northa z efektywną gospodarką mamy do czynienia wówczas, gdy przedsiębiorstwa innowacyjne, posiadające podstawowy udział w światowych innowacjach, mają jednocześnie zagwarantowaną pełną ochronę własności intelektualnej. Klasycznym tego przykładem są gospodarki USA i Japonii, które pod względem aktywności patentowej znajdują się w światowej czołówce. Tymczasem wynalazczość w polskiej gospodarce od lat utrzymuje się na bardzo niskim poziomie, a sytuację tę dodatkowo pogarsza brak uregulowań prawnych w zakresie ochrony własności intelektualnej.

¹⁵ B. Kowalak, *Konkurencyjna gospodarka. Innowacje – Infrastruktura – Mechanizmy rozwoju*, Wydawnictwo Instytut Technologii i Eksploatacji, Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, Warszawa-Radom 2006, s. 75.

¹⁶ *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Wersja robocza*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011.

W odpowiedzi na potrzeby rynku pracy państwo powinno dążyć do poprawy jakości, a zwłaszcza struktury kształcenia. Przyczyniłoby się to bez wątpienia do zacieśnienia związków między nauką a gospodarką, a skorzystałoby na tym bezpośrednio sami pracodawcy, którzy, jak pokazują badania, poszukują pracowników o wysokich kwalifikacjach praktycznych i kompetencjach społecznych. Od państwa oczekuje się ponadto większego wsparcia dla działań zmierzających do wzmocnienia kluczowych kompetencji, co może się odbywać poprzez promowanie idei kształcenia ustawicznego, która nadal nie cieszy się zbyt dużą popularnością w polskim społeczeństwie.

Chociaż kwestia udziału państwa w procesie kreacji kapitału intelektualnego społeczeństwa wydaje się być bezdyskusyjna, to należy też pamiętać o pewnych uwarunkowaniach kulturowych i specyficznej mentalności polskiego społeczeństwa, które mogą mieć negatywny wpływ na kreatywność i innowacyjność w gospodarce. W tym wypadku mowa o tzw. instytucjach nieformalnych, a ich wytworem w odniesieniu do gospodarki jest kultura ekonomiczna stanowiąca dorobek wytworzony w ogólnym rozwoju historycznym, znajdujący swoje odzwierciedlenie w poziomie moralnym i intelektualnym danego społeczeństwa¹⁷.

W przypadku polskiej gospodarki wciąż pokutuje obecność wartości pochodzących z poprzedniego systemu, które z uwagi na swój charakter kolektywno-egalitarne zdecydowanie nie pomagają w kształtowaniu postaw prospołecznych i proprzedsiębiorczych. O niskiej kulturze ekonomicznej polskiego społeczeństwa świadczy m.in. zbyt mała kreatywność, niska skłonność do ryzyka, a przede wszystkim brak zaufania i wynikająca stąd nieumiejętność współpracy. Są to poważne bariery, które utrudniają procesy kreacji kapitału intelektualnego zarówno na poziomie przedsiębiorstwa, jak i w skali całej gospodarki.

6. Podsumowanie

Współczesna gospodarka globalna stawia przed wszystkimi przedsiębiorstwami coraz większe wymagania. Aby im sprostać, przedsiębiorstwa zmuszone są do podejmowania inwestycji na rzecz kreacji kapitału intelektualnego. Potrzebę kreacji kapitału intelektualnego dostrzegają również przedsiębiorstwa w Polsce, a wielu pracodawców podkreśla, że braki w zakresie konkretnych kwalifikacji oraz kompetencji praktycznych i społecznych są jedną z głównych barier rozwoju ich firm.

Niestety, w procesie budowy kapitału intelektualnego polskie przedsiębiorstwa napotykać na swej drodze liczne ograniczenia instytucjonalne o charakterze formalnym, jak i nieformalnym. Poważną przeszkodą wydaje się być zbyt małe wsparcie publiczne dla działań służących zwiększeniu prywatnych inwestycji w B+R,

¹⁷ J. Dietl, *Kilka uwag o uwarunkowaniach edukacji wyższej stanowiącej pomoc w prowadzeniu interesów*, [w:] *Kreowanie nowego*, red. H. Grajewska-Rychlik, A. Goryńska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego w Warszawie, Warszawa 2002, s. 64.

powstawaniu patentów, podnoszeniu kwalifikacji pracowników czy pobudzeniu współpracy między sektorem nauki i biznesu. Chodzi w tym wypadku nie tylko wyłącznie o niedostateczne wsparcie finansowe, lecz występujące słabości w obszarze rozwiązań instytucjonalnych, które zamiast wzmacniać kreatywność i innowacyjność przedsiębiorstw, skutecznie je osłabiają. Nie należy przy tym też bagatelizować wpływu instytucji nieformalnych na proces budowy kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach. Niski poziom zaufania społecznego oraz brak wykształconych nawyków dokładności, rzetelności, odpowiedzialności wśród pracowników wynika z niskiej kultury ekonomicznej polskiego społeczeństwa.

Reasumując, przyspieszenie procesu kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach wymaga stworzenia odpowiednich rozwiązań instytucjonalnych, które stymulowałyby wzrost kreatywności i innowacyjności. Towarzyszyć im powinny jednocześnie przeobrażenia zachodzące w obrębie systemu wartości polskiego społeczeństwa, warunkujące rozwój kompetencji intelektualnych, interpersonalnych i społecznych w przedsiębiorstwie.

Literatura

- Chojna J., *Konkurencyjność polskiej gospodarki w latach 2007-2010 w kontekście dotychczasowej realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015*, Warszawa 2011.
- Dietl J., *Kilka uwag o uwarunkowaniach edukacji wyższej stanowiącej pomoc w prowadzeniu interesów*, [w:] *Kreowanie nowego*, red. H. Grajewska-Rychlik, A. Goryńska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmińskiego w Warszawie, Warszawa 2002.
- Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008-2010*, GUS, Warszawa 2011.
- Edvinsson L., Malone M.S., *Kapitał intelektualny*, PWN, Warszawa 2001.
- Europe in Figures, Eurostat Yearbook*, Luxemburg 2009.
- Europe 2020. The Employment, Skills and Innovation Agenda*, A World Bank Technical Note, 2011.
- Kotarba W., *Kapitał intelektualny organizacji*, [w:] *Ochrona wiedzy a kapitał intelektualny organizacji*, red. W. Kotarba, PWE, Warszawa 2006.
- Kowalak B., *Konkurencyjna gospodarka. Innowacje – Infrastruktura – Mechanizmy rozwoju*, Wydawnictwo Instytut Technologii i Eksploatacji, Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, Warszawa-Radom 2006.
- Mroziewski M., *Kapitał intelektualny współczesnego przedsiębiorstwa. Koncepcje metody, wartościowania i warunki jego rozwoju*, Difin, Warszawa 2008.
- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Wersja robocza*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011.
- Rybicki J., Pawłowska B., *Kapitał intelektualny jako podstawa budowy przewagi konkurencyjnej*, [w:] *Kapitał intelektualny i jego ochrona*, red. E. Okoń-Horodyńska, R. Wisła, Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa 2009.
- Szajca D., *Zasoby związane z wiedzą – kapitał intelektualny*, [w:] *Potencjał konkurencyjny przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, red. W. Caputa, D. Szajca, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu.pl, Warszawa 2010.
- Sztandar-Sztanderska U., *Kwalifikacje dla potrzeb pracodawców. Raport końcowy*, PKPP Lewiatan, Warszawa 2011.
- Syrocka A., *Zarządzanie kapitałem intelektualnym we współczesnym przedsiębiorstwie*, [w:] *Zarządzanie w XXI wieku. Koncepcje, trendy, problemy*, Wyższa Szkoła Bankowa, Toruń 2009.

Ujwary-Gil A., *Kapitał intelektualny – problem interpretacji kluczowych terminów*, „Organizacja i Kierowanie” 2010, nr 2.

Urbanek G., *Wycena aktywów niematerialnych przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2008.

Walczak W., *Zarządzanie wiedzą i kreowanie kapitału intelektualnego współczesnego przedsiębiorstwa*, „E-mentor” 2010, nr 2(34).

CONDITIONS OF INTELLECTUAL CAPITAL CREATION IN POLISH ENTERPRISES

Summary: A contemporary enterprise builds its competitive advantage on the foundation of intellect. Enterprise development depends on the ability to use the possessed intellectual capital resources which embrace individual knowledge, experience, employees creativity, and all kind of codified knowledge called structural capital. Polish enterprises joining in global competition start also being conscious about the necessity of creating intellectual capital. The increase in intellectual capital potential is seen as a true challenge taking into account many institutional barriers which impede entrepreneurship and innovativeness of economic entities in Poland. The aim of the paper is to present the mechanism of intellectual capital creation in Polish enterprises including the institutional factors which hamper this process.

Keywords: intellectual capital, innovation, determinants of knowledge creation.